

Ideewinkel 20 jaar

Interview met Ckees van Oijen, Projectleider Groen Ideecafé van 2014 tot 2023

Interviewer: Anneke van Rossum, oktober 2025

Op 15 maart 2025 bestond de Ideewinkel 20 jaar. Tot 2009 was het een fysieke duurzaamheidswinkel voor Leiden en haar regio. Toen het na twee locaties niet mogelijk bleek om een nieuwe plek te vinden, is het Groen Ideecafé als alternatief ontstaan. Al die tijd - dus nu al 16 jaar lang - biedt dit café maandelijks (aanvankelijk elke 2 weken) in Scheltema een podium aan mensen met groene, duurzame ideeën en initiatieven. Naast een ontmoetingsplek is het ook een inspirerend platform.

Reden om in gesprek te gaan met Ckees van Oijen, projectleider van het Groen Ideecafé van 2014 tot 2023. Wat komt er zoal kijken bij het aanbieden van dit maandelijks podium? Wat maakt dat je dat zo lang kunt doen? Wat waren de mooiste bijeenkomsten? Ckees raakt niet uitgepraat: zóveel bijeenkomsten, zóveel mensen, dat niet alles en iedereen genoemd kan worden. Het is dus niet zo dat er één vergeten is, als die er niet bij staat...

Jij hebt veel betekend voor de Ideewinkel en het duurzamer en leefbaarder maken van Leiden en omstreken. Je hebt hiervoor zelfs een groen lintje gekregen. Toch zocht je voor jezelf niet de publiciteit in de rol van projectleider van het Ideecafé. Hoe komt dat?

Eén van mijn basiswaarden is solidariteit, alleen dan komen er dingen voor elkaar. In je eentje kan je de kar niet trekken. De werkgroep Ideecafé en iedereen die met een idee of initiatief op het podium kwam was belangrijk. Mijn motivatie was om de verschillende duurzame netwerken met elkaar in contact te brengen en daarmee een breed duurzaam netwerk in Leiden en omgeving te versterken. Het ging dus niet om de Ideewinkel en het Ideecafé alleen of om Ckees van Oijen.

Hoe is jouw duurzame drive ontstaan?

De liefde en bewondering voor de natuur en mijn sociale rechtvaardigheidsgevoel heb ik van huis uit mee gekregen. Ik ben ook altijd inhoudelijk gedreven, en ik wil weten hoe oorzaak en gevolg zich tot elkaar verhouden. In mijn studie en werk zit een lijn van biologie en natuur naar milieukunde en duurzaamheid. Ik ben afgestudeerd op onderzoek in milieubiologie en milieukunde. Dat was nog vóór het concept duurzaamheid 'People, Planet en Profit' bestond. Ik snapte dat je milieuproblemen moet onderzoeken vanuit de samenhang mens-aarde-economie, om oplossingen te vinden. Ik vond (en vind) dat je daarbij als wetenschapper je beperkingen hebt en altijd moet samenwerken.

Heb jij wanhoop gekend tijdens je studie of je werk?

Geen wanhoop. Wat ik doe komt voort uit solidariteit met iedereen in de wereld en uit het bewustzijn dat keuzes gevolgen hebben voor andere mensen en gebieden in de wereld. Voor keuzes uit het verleden kan je niemand meer ter verantwoording roepen, maar je kan nú wel zo handelen dat de lasten niet nog meer afgewenteld worden op anderen, elders of de toekomst. Ik gun ieder mens het voorrecht om in een land als Nederland te wonen. De huidige wereldontwikkelingen zijn zorgwekkend, maar dat is altijd zo geweest en het zal altijd zo blijven. 'De aarde biedt genoeg om te voorzien in de behoeften van iedereen, maar niet genoeg voor ieders hebzucht', zei Mahatma Ghandi ooit.

Je hebt ook een onderwijsbevoegdheid gehaald tijdens je studie. Wilde je het onderwijs in?

Ik wilde geen docent op een middelbare school worden, maar vond dat je de wetenschap ook moest kunnen uitleggen.

Een soort zendingsdrang dus?

Eh, ja. Naast goed onderzoek doen vond ik kennisoverdracht heel belangrijk. Wetenschap is niet alleen voor jezelf, maar voor de samenleving. Ik zag het als een verantwoording. Als je problemen wilt oplossen, moet je ook kunnen uitleggen hoe die in elkaar zitten, of dat nu om eenvoudige of ingewikkelde systemen gaat.

Hoe kwam jij terecht bij de Ideewinkel?

In 2010 werd ik uitgenodigd voor droombijeenkomsten over het Leidse biodiversiteitsactieplan. 2010 was uitgeroepen als het jaar van de biodiversiteit. De Ideewinkel was één van de deelnemers van die droomavonden, naast tal van andere mensen en organisaties uit de regio Holland Rijnland. Op deze bijeenkomsten zijn een aantal ideeën ontstaan, die door burgers zijn opgepakt en gerealiseerd, zoals een fietsnetwerk in de Leidse Ommelanden. In het creëren van een spinnenweb van groene routes (met een interactieve kaart) rond en in Leiden heeft Frank ter Beek een grote rol gespeeld. In bijeenkomsten in het Stadslab is het idee van het Singelpark op de kaart gezet. En nu wordt er met de stad aan de tweede Leidse ring gewerkt.

Door het succes van deze droomavonden ontstond bij een aantal mensen van de Ideewinkel de wens om daarmee door te gaan. Zo is het Ideecafé ontstaan. Dat had ook mijn interesse, maar ik werkte toen als onderzoeker/adviseur bij IVAM UvA BV in Amsterdam en had niet veel tijd vrij. Door de bankencrisis kwamen er in 2013 steeds minder opdrachten binnen en daardoor hield mijn werk daar op. Zo kreeg ik wel tijd voor een actievere inbreng bij het Ideecafé. Dat leidde ertoe dat Margje Vlasveld halverwege 2014 vroeg of ik projectleider wilde worden.

Wat was jouw visie op het Groen Ideecafé?

Ik wilde alleen projectleider zijn als er ook een werkgroep kwam. Dan worden de lasten samen gedragen en kan je gebruik maken van verschillende invalshoeken. Marijke Deurloo, Judith van der Leek en Anja Möltgen hebben een langere tijd actief meegedaan. Anne Marie van Dam adviseerde over de opzet van de avonden. Anderen zijn wat korter gebleven. Anton de Gruyl was al vrij snel - na een presentatie op een Ideecafé over het verduurzamen van je huis - een constante factor in de werkgroep. Tot aan mijn vertrek hebben we steeds leuk en goed samengewerkt.

Het Ideecafé biedt een podium, waar mensen hun ideeën en initiatieven presenteren om medestanders te zoeken. Het gaat om het onderwerp, het initiatief. Mensen vinden er inspiratie, worden geïnformeerd en geactiveerd en daarmee ontstaat verbinding. Dat zijn de vier doelen.

In de werkgroep Ideecafé ontstond al snel het idee om een podium te bieden aan *alle* milieu- en duurzaamheidsorganisaties in de Leidse regio. Daarmee wilden wij het brede duurzame netwerk voor de stad uitbreiden en versterken en ook nieuwe initiatieven de kans bieden om binnen dat netwerk steun te zoeken. We wisten dat je nooit iedereen op één lijn kan krijgen, maar dat je wel naar elkaar kan luisteren en elkaar kan proberen te begrijpen. Bij het Ideecafé over de gemeentelijke verkiezingen, bijvoorbeeld, lieten wij het publiek onder leiding van een externe gesprekspartner vragen stellen aan een panel - bestaande uit vertegenwoordigers uit politieke partijen - over hun duurzaamheidsplannen.

Ook wilden wij dit brede duurzame netwerk in één locatie huisvesten. Een aantal keer popte dat idee op en dan werd daar een Ideecafé aan gewijd, bijvoorbeeld toen de oude Rabobank leeg kwam te staan. Het bleek een weerbarstig doel. Elke organisatie heeft zijn eigen dynamiek, achtergrond, prioriteit en vaak al eigen huisvesting. Dit is er dus nooit van gekomen.

Waar haalde je de onderwerpen voor het Ideecafé vandaan?

Enerzijds uit de actualiteit, anderzijds nodigden we mensen met ideeën uit het podium te nemen. Daarnaast speelden er altijd wel ideeën in mijn hoofd waarbij we letten op de lokale en wereldwijde

duurzaamheidsagenda, welke initiatieven er in het netwerk zijn, de ontwikkelingen in de gemeente, noem maar op

Wat heeft het projectleiderschap jou en het Ideecafé gebracht?

Door de verbreding van het netwerk verbreedde ik ook mijn eigen professionaliteit. Het projectleiderschap deed ik op vrijwillige basis. Maar er moest ook brood op de plank komen. Twee initiatieven boden mij de gelegenheid om betaald werk als ZZP-er op te pakken.

Eind 2014 al organiseerden wij een Ideecafé over de inrichting en het beheer van de gebieden, die de provincie Zuid-Holland in het kader van decentralisatie moest overdragen aan gemeentes. Vanuit de Landschapstafel Leidse Ommelanden werd opgeroepen tot het versterken van de biodiversiteit en het verbinden van groen. Na dit Ideecafé volgde begin 2015 een verdiepingsavond met de gemeente Leiden en groene organisaties en mensen. Vragen over biodiversiteit kwamen op tafel, zoals 'Wat is dat groen? Wat is biodiversiteit? Waar wil je naar toe? Waar begin je en hoe weet je dat je succesvol bent?'.

Met Wil Tamis van het CML en Marco Roos van Naturalis heb ik daarna de 'denktank Monitoring van de Biodiversiteit in de Leidse Ommelanden' opgericht. Tot 2000 hebben wij de gemeenten geadviseerd over kansen voor biodiversiteit en hoe je dat kan meten. Daaruit is ook het monitoringsproject www.oeverplanten.nl van Jacqueline Henrot ontstaan. Zij zat ook een tijdje in de werkgroep Ideecafé en had dit onderwerp ingebracht. Ik was zeer onder de indruk van haar deskundigheid.

Anton de Gruyl bracht mij in contact met zijn netwerk energietransitie en verduurzaming van de stad. Hij tipte mij in 2017 voor het wijkambassadeurschap in de Stevenshof. De gemeente had wijkambassadeurs aangesteld die de mensen in de wijk adviseerden over verduurzaming. Ook dit werk werd vergoed. En vervolgens kon ik vanuit het wijkambassadeurschap Ideecafé's organiseren over de energietransitie en het klimaatbestendig maken van de stad. Dit heeft mij persoonlijk veel gebracht; door de samenwerking met de wijkvereniging, buurtcentra en de andere wijkambassadeurs.

Er was dus sprake van een wisselwerking.

Zeker! Maar: een initiatief naar je toe trekken kan ook een valkuil betekenen. Het Ideecafé en de Ideewinkel zijn te klein om trekker van alle initiatieven te worden. Dat heb ik gaandeweg ontdekt. Je kan enthousiast zijn voor veel initiatieven, en ze ondersteunen, maar moet deze ook leren loslaten. Wij bieden alleen het podium, het initiatief moet zichzelf dragen.

In hoeverre denk jij dat de Ideecafé's de gemeente hebben gestimuleerd om duurzaam beleid op te pakken?

Dat liep wel parallel met elkaar. Er ontstonden ook ideeën in de raad, die op het Ideecafé besproken werden. Bijvoorbeeld het manifest biodiversiteit voor het Bio Science Park. Op deze avond, georganiseerd samen met de Bomenbond, waren alle groendenkende mensen uitgenodigd. Iedereen was het er over eens dat er ook aandacht moest zijn voor de biodiversiteit in het Bio Science Park. Er rolden hier 4 projecten uit, die ook zijn uitgevoerd en duidelijk impact hebben gehad.

Een ander voorbeeld is de verankering van de [17 duurzame ontwikkelingsdoelen](#) (Global Goals) van de VN in het beleid van de Ideewinkel en dat van de Gemeente Leiden. Via contacten uit mijn werk in Amsterdam bood *Women Engage for a Common Future* (WECF) vanuit hun EU project *Sustainability for All* in 2017 het Ideecafé een klein budget aan om een bijeenkomst te houden waarin de ontwikkelingsdoelen leidend waren. Samen met Anja Möltgen heb ik deze avond over energiearmoede georganiseerd. Het bestuur van de Ideewinkel besloot daarna deze doelen (SDG) als uitgangspunten in haar beleid op te nemen.

In 2018 vroeg de Gemeente het Groene Ideecafé om samen met hen de Dag van de Duurzaamheid te organiseren. Ik heb toen voorgesteld om ook hier de ontwikkelingsdoelen als uitgangspunt te nemen. De gemeente reageerde enthousiast. Het sloot aan op hun eigen duurzame ontwikkelingsbeleid, waarin ze besloten had om een Global Goals Gemeente te worden.

Spiegelt deze duurzame ontwikkeling je eigen ontwikkeling en kijk op duurzaamheid? Ik herinner mij dat jij op het laatst actief was in de Donut Coalitie Leiden en dat er een aantal Ideecafé's hierover zijn georganiseerd

Ja, ja ook. Het [Donut Economie Model](#) van Kate Raworth is een relatief eenvoudig concept, met als uitgangspunt dat er voor iedereen een sociale basis moet zijn binnen de ecologische grenzen van de aarde. Die sociale basis en ecologische grenzen gelden op verschillende niveaus, zowel in de ruimte als tijd. Daarbinnen is genoeg ruimte voor iedereen.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen hebben het risico, dat er alleen gefocust wordt op één doel, waardoor andere aspecten uit het oog raken. Het is erg frustrerend als het doel niet gehaald wordt. Maar als je bij elke actie kijkt naar de impact op de andere ontwikkelingsdoelen, dan verschilt de benadering niets van die van de Donut. Als je kijkt naar wat er nodig is om doelen mogelijk te maken, kan je gemakkelijker stappen zetten.

Is dit ook een algemene ontwikkeling in de milieuwetenschappen?

Dat zou mooi zijn (lacht). Ik denk dat dit voorlopers zijn.

Op welke bijeenkomsten kijk jij met tevredenheid terug? En waarom?

Er zijn een aantal iconische Ideecafé's geweest. Ik heb er al een paar genoemd. Het zijn die bijeenkomsten waar intensief met mensen van buiten is samengewerkt. Dan is het mogelijk om een op inhoud en vorm succesvolle avond te organiseren, waarbij mensen enthousiast naar huis gaan, de inhoud bij hen blijft hangen en er stappen worden gezet.

Memorabele Ideecafé's waren bijvoorbeeld de avonden die wij samen met Milieudefensie hebben georganiseerd, zoals de 'Taste the waste' avond over al het weggegooid voedsel. Maar ook de Gelukskaravaan was een heel succesvolle avond. En de avond over de verduurzaming van je huis heeft mij persoonlijk een nieuw netwerk én werk met zich meegebracht.

Eén bijzondere bijeenkomst was de Dag van de Duurzaamheid in de bibliotheek in 2018. Anton en ik hebben die samen met de gemeente Leiden georganiseerd. Op die dag zijn heel veel mensen bij elkaar

gebracht rond de Global Goals, bijna alle 17 SDG thema's. Op het thema geen Honger gaf de Voedselbank Leiden een pitch over hun behoefte aan gezonde voeding en wens om een moestuin aan te leggen waar verse groenten en fruit voor hun klanten kon worden gekweekt. Stichting Leiden Oogst van 'Het Zoete Land' zocht uitbreiding voor een nieuwe tuin. Binnen een half jaar was in samenwerking met de buurtvereniging Zeeheldenkwartier 'Groentepark Bontekoe' gerealiseerd. De vele energie die op die dag ontstond heeft dus ook écht wat opgeleverd!

Welke tips heb je voor het bestuur van de Ideewinkel?

De ondersteuning vanuit een bestuur is absoluut nodig naast een werkgroep voor het Ideecafé. Ik heb nooit afstand gevoeld met het bestuur. We hebben prettig en intensief samengewerkt. Ook de verantwoordelijkheid voor een eigen budget vond ik positief.

En welke tips heb je voor het team Groen Ideecafé?

Veel zijn er al gegeven. Zoek actief naar gelegenheidssamenwerking met andere groene en duurzame initiatieven. We hebben in die 8-9 jaar samen met gemeente Leiden, Milieudefensie, Bomenbond, IVN, Duurzame horeca, Energiek Leiden, studenten van universiteit Leiden, FNV, lokale boeren, de Vrijplaats en vele anderen ruim 100 (!) inspirerende bijeenkomsten en activiteiten georganiseerd.

Hoe meer krachten er zitten in de werkgroep en/of er samengewerkt wordt met mensen van buitenaf, hoe mooier de avonden worden. En dan nog kan een Ideecafé door ongelukkig toeval niet lukken (op 18 maart 2019 was er de ochtend voor het debat over de waterschapsverkiezingen een aanslag in Utrecht...).

Ik heb nog één advies: "Kijk ook steeds of je alle leeftijden erbij kan betrekken. De ervaring leert wel dat de samenstelling van de werkgroep bij jonge vrijwilligers dynamisch blijft. Het standaard draaiboek helpt dan om nieuwe mensen te werven".

Het is nu bijna 3 jaar geleden dat jij afscheid nam als projectleider. Hoe is jouw duurzame pad daarna verder gegaan? Wat doe je nog voor de stad? Welke contacten heb je overgehouden?

Op dit moment werk ik full-time als docent-expert voor de Hogeschool Inholland in Delft. Ik geef (werk)colleges en begeleid studenten van de opleiding Landscape and Environment Management. Dat vraagt veel aandacht. Ik ben iemand die snel graag meedenkt en doet Dat geldt ook voor dit werk en daar word ik om gewaardeerd. Dus nee, ik doe op dit moment niets voor Leiden en misschien ben ik zo langzaam van de radar aan het verdwijnen

En hoe zit dat als je gepensioneerd bent?

Ik heb veel (verwaarloosde) hobby's én een grote familie waar ik dan meer tijd en aandacht aan wil besteden. Een trekkersrol zal ik waarschijnlijk niet meer op mij nemen. De kans bestaat dat Leiden mij terugziet in vrijwilligerswerk in de natuur of via buurthuizen.

Dus geen zendingswerker meer? Ik moet het nog maar zien. Het bloed kruipt namelijk waar het niet gaan kan(?)

Je weet het natuurlijk nooit Ik ondersteun graag Ideewinkel-initiatieven, maar dan waarschijnlijk meer in de praktische uitvoering.